

Kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Arbets- och näringsministeriet

Sysselsättning och fungerande marknader

PB 32, 00023 Statsrådet

Puh. 029 516 001

www.tem.fi

ANM guide och övriga publikationer 2021:2b SV

ISSN 2342-7922 (nätpublikation)

ISBN 978-952-327-745-8

Layout: ANM, Media- och kommunikationsenheten 7/2021

Innehåll

Inledning	3
Lagens syfte och tillämpningsområde (1–2 §)	4
Arbetsgivarens skyldighet att kräva uppvisande av straffregisterutdrag (3 §) ..	7
Personer skyldiga till kontroll av brottslig bakgrund kan också likställas med en arbetsgivare	11
Straffregisterutdrag beträffande dem som producerar privat socialservice eller privata hälso- och sjukvårdstjänster (4 §)	12
Straffregisterutdrag beträffande familjevårdare (5§)	13
Tillämpning av förfarandet vid anskaffning av service för morgon- och eftermiddagsverksamhet enligt lagen om grundläggande utbildning (5 a §) ..	14
Rätten att begära uppvisande av ett straffregisterutdrag (5 b §)	15
Straffregisterutdragets giltighetstid, anteckning om uppvisat straffregisterutdrag och återlämnande av utdraget (6–7 §)	16
Tystnadsplikt (8 §)	17
Platsannons (9 §)	18
Vad för slags uppgifter framgår av straffregisterutdraget.....	19
Beställning av straffregisterutdrag	22
Straffbestämmelser (10 §)	24
Ikraftträdande (11 §)	25

Inledning

I lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn finns bestämmelser om förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund hos personer som utses till att arbeta med barn. Lagen syftar till att minska barns risk att bli sexuellt utnyttjade, föremål för våld eller lockade till att använda narkotika. Lagen främjar också barnens rätt till en trygg uppväxt- och studiemiljö.

Förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund gäller endast situationer där arbetet till sin natur är sådant att det möjliggör en personlig kontakt med barnet. Med stöd av lagen får en privat person uppgifter om sig själv från straffregistret, då man har för avsikt att utse personen till att arbeta med barn. Förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund gör det möjligt att utreda en persons brottsliga bakgrund i följande situationer:

- vid anställning (arbets- eller tjänsteförhållande)
- då man ansöker om tillstånd eller verkställer anmälningsskyldighet för att producera privat social- och hälsovårdsservice
- då man bereder avtal gällande uppdrag om familjevård då det gäller familjevård som ges åt minderåriga
- då man förordnar en person till civiltjänst
- då man ingår avtal om arbetsprövning
- då man anskaffar service för morgon- och eftermiddagsverksamhet enligt lagen om grundläggande utbildning.

Lagen bestämmer bl.a. om följande:

- arbetsgivarens skyldighet att be om arbets- eller tjänstesökandens straffregisterutdrag till påseende, då personen i fråga står i beråd att rekryteras för arbete med minderåriga
- straffregisterutdrag beträffande familjevårdare
- straffregisterutdraget för sådana som producerar privat socialservice eller privata hälso- och sjukvårdstjänster
- förbud att ta kopia av straffregisterutdraget
- uppvisande av straffregisterutdrag och återlämnade av utdraget
- tystnadsplikt
- platsannons och straff.

Lagens syfte och tillämpningsområde

(1–2 §)

Syftet med lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn (504/2002), nedan kallad *lagen om kontroll av brottslig bakgrund*, är att skydda minderårigas personliga integritet och främja deras personliga säkerhet. Lagen fastställer ett förfarande genom vilket den brottsliga bakgrunden hos personer som utses till att arbeta med minderåriga dvs. personer under 18 år utreds.

Lagen tillämpas både på *arbetsförhållanden* och *tjänsteförhållanden* som *varaktigt* och i *väsentlig grad* består i att utan vårdnadshavarens närvaro fostra, undervisa, sköta eller annars ta hand om minderåriga eller annars arbeta i personlig kontakt med minderåriga. En förutsättning för tillämpningen av lagen är att barnets vårdnadshavare inte är närvarande vid de situationer då personlig kontakt sker.

Tillämpningsområdet omfattar alla arbetsförhållanden. Sålunda är de arbetsförhållanden vilka föreskrivs i arbetsavtalslagen, sjömanslagen, lagen om hushållsarbetstagares arbetsförhållande och det läroavtalsförhållande som fastställs i lagen om yrkesutbildning sådana arbetsförhållanden som omfattas av förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund. Lagen gäller också statens, kommunernas, samkommunernas och församlingarnas tjänstemän och tjänsteinnehavare.

Utsträckandet av förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund till den evangelisk-lutherska kyrkans tjänsteinnehavare förutsatte att förfarandet också anges i kyrkolagen. Kyrkomötet godkände i maj 2002 att förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund också skulle utsträckas till den evangelisklutherska kyrkans tjänsteinnehavare.

Förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund tillämpas inte på personer som redan hade ett arbets- eller tjänsteförhållande då lagen trädde i kraft 2003. Ifall en arbetstagare efter det att lagen om kontroll av brottslig bakgrund trätt i kraft övergår till att arbeta med barn under samma arbetsgivare och arbetstagaren inte tidigare har arbetat i sådana uppgifter, blir förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund tillämpbar. Däremot utreds inte den brottsliga bakgrunden hos en person som då lagen träder i kraft redan har ett anställningsförhållande och som arbetar med barn, även om dennes arbetsplats/verksamhetsenhet under samma

arbetsgivare skulle ändras. Ifall arbetstagaren byter arbetsgivare t.ex. genom att övergå från tjänst hos kommunen till tjänst hos samkommunen, bör den nya arbetsgivaren kräva att personen i fråga uppvisar ett straffregisterutdrag innan personen anställs eller utnämns till den nya uppgiften eller tjänsten. En person som förblir under samma arbetsgivare och som redan en gång uppvisat ett utdrag och som övergår till andra uppgifter behöver inte uppvisa ett straffregisterutdrag.

Förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund ska tillämpas under ovan nämnda förutsättningar också på följande arbetssituationer:

- en civiltjänstepliktigs arbetstjänst
- arbetsprövning
- familjevård som ges av en familjevårdare
- privata producenter av social- och hälsovård samt
- service för morgon- och eftermiddagsverksamhet enligt lagen om grundläggande utbildning.

Avgränsning av tillämpningsområde (skyldighet att utreda brottslig bakgrund i arbete som varar över 3 månader)

I lagen ingår bestämmelser om undantag från skyldigheten att kontrollera brottslig bakgrund i kortvariga arbeten. En aktör som är skyldig att utreda brottslig bakgrund har dock från och med den 1 augusti 2021 rätt att begära ett straffregisterutdrag också i kortare anställningsförhållanden.

Förfarande för kontroll av brottslig bakgrund tillämpas inte på arbets- och tjänsteförhållanden som varar **högst tre månader under ett år**, på uppdragsförhållanden som gäller familjevård eller på anställningsförhållanden och arbeten som berörs av förfarandet. Då en person för första gången anställs i ett arbets- eller tjänsteförhållande som varar **över tre månader**, bör arbetsgivaren be den valda personen att visa upp ett straffregisterutdrag innan arbetsavtalet slutgiltigt ingås eller innan personen slutgiltigt utnämns.

Arbetsgivaren bör då han på nytt anställer en person granska hur lång tid personen under det år som föregått det nya arbets- eller tjänsteförhållandet har arbetat under arbetsgivaren i uppgifter som omfattas av förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund. Ifall tre månaders tid går till ända antingen då det nya arbets- eller tjänsteförhållandet börjar eller medan det pågår, ska arbetsgivaren be att få personens straffregisterutdrag till påseende innan det nya arbets- eller tjänsteförhållandet börjar.

En deltidсанställning är inte av betydelse då man tillämpar tre månaders tidsbegränsning. Det avgörande är hur länge arbets- eller tjänsteförhållandet varar.

Arbetsgivarens skyldighet att kräva uppvisande av straffregisterutdrag (3 §)

Arbetsgivaren är skyldig att redan innan arbetsuppgiften lediganslås och före meddelandet om ansökan bedöma om den lediganslagna uppgiften, arbetet eller tjänsten omfattas av förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund. Arbetsgivaren fastslår varje arbetsuppgifts innehåll. De arbetsgivare som verkar i branscher som hör till lagens tillämpningsområde bör bedöma ifall uppgiften eller arbetet berörs av förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund. I lagen uppräknas inte särskilt yrkesbeteckningar eller andra entydiga grunder för att avgränsa de personer som omfattas av förfarandet.

Arbetsgivaren ska be att personen uppvisar det straffregisterutdrag som avses i 6 § 2 mom. straffregisterlagen i fall där det är fråga om ett arbets- eller tjänsteförhållande som *varaktigt och i väsentlig grad består i att utan vårdnadshavarens närvaro fostra, undervisa, sköta eller annars ta hand om minderåriga eller annars arbeta i personlig kontakt med minderåriga*. Villkoren “varaktigt” och “i väsentlig grad” bör vardera uppfyllas. Bedömningen bör göras enligt den situation som råder då arbete och uppgifter ges. En anmärkning i straffregistret betyder inte anställnings-, utnämnings- eller verksamhetsförbud. Arbetssökandens tillämplighet ska alltid efter förhållandena övervägas av arbetsgivaren.

Lagen om kontroll av brottslig bakgrund innehåller en speciell bestämmelse om villkorlig utnämning till tjänst hos kommunen eller samkommunen. Ifall ett straffregisterutdrag inte finns att tillgå när en kommun eller samkomun tillsätter en tjänst, ska valet vara villkorligt och bekräftas först när ett utdrag har visats upp. Den som villkorligt valts till tjänsten ska visa upp ett straffregisterutdrag senast inom 30 dagar efter delfåendet av beslutet om valet eller inom en längre tidsfrist som den myndighet som tillsätter tjänsten beviljat av särskilda skäl. Om utdraget inte visas upp inom ovan avsedda tid, förfaller valet. Den myndighet som gjort det villkorliga valet fattar beslut om att valet ska bekräftas eller förfalla. En behörig lägre verkställande myndighet kan besluta om bekräftandet.

I lagen ingår även en speciell bestämmelse om utnämning till statlig tjänst eller statligt tjänsteförhållande. En förutsättning för utnämning till en tjänst eller ett

tjänsteförhållande enligt statstjänstemannalagen (750/1994) är att personen i fråga på begäran har visat upp ett straffregisterutdrag för myndigheten.

Förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund gäller uppfostrings- och undervisningspersonal i anslutning till dagvård, dvs. i praktiken personer som inom den kommunala sektorn och i privata daghem söker sig till arbetsuppgifter som barnträdgårdslärare och barnskötare. På undervisningssidan blir förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund tillämpligt på undervisningspersonal inom förberedande undervisning, i grundskolan och gymnasiet samt i yrkesutbildning på andra stadiet. Lärarna är en yrkesgrupp som klart berörs av förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund, då det gäller undervisning av minderåriga. I skolorna omfattas, förutom lärarna, även elevassistenterna av förfarandet.

I skolorna och daghemmen anställs förutom ovan nämnda också underhållspersonal för att utföra sådant arbete som inte direkt riktar sig till barn. Arbetsgivaren måste bedöma sin skyldighet till kontroll av brottslig bakgrund hos underhållspersonalen, såsom kökspersonalen, gårdskarlarna och eventuell annan underhållspersonal enligt situationen per skola eller anstalt. I denna bedömning ska man beakta verksamhetsenhetens principer. Arbetsgivaren bör bedöma ifall kravet på varaktighet och väsentlighet och sålunda skyldigheten att iaktta förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund uppfylls i dessa arbetsuppgifter. Det finns organisationer och arbetsuppgifter där en person kontinuerligt har att göra med samma barn. En sådan arbetsplats är t.ex. barnskyddsanstalten, som erbjuder service för barn. Organisationen kan verka enligt principen att alla vuxna inom organisationen förväntas ha personlig kontakt med barnen. Härvid omfattas även underhållspersonal av förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund. Detta förfarande berör också vårdpersonalen vid sjukhusens barnavdelningar samt vid de barnpsykiatriska och ungdomspsykiatriska avdelningarna. Även annat arbete än undervisning och uppfostringsarbete med minderåriga berörs av förfarandet. I sådana uppgifter arbetar exempelvis personal som handleder ungdoms- och motionsverksamhet.

Arbetsuppgifter i vilka förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund inte tillämpas

Lagen om kontroll av brottslig bakgrund begränsar förfarandets tillämpningsområde på basis av servicens, arbetsuppgifternas eller uppdragens längd. Kortvariga arbeten, vikariat, uppdrag som varar högst tre månader under året har avgränsats så att de är utanför förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund. Med år avses inte kalenderår, utan tiden räknas framåt från början av det första arbets- eller tjänsteförhållandet. Arbetsgivaren, tillsynsmyndigheten eller någon annan som är skyldig att kräva uppvisande av ett straffregisterutdrag är inte skyldig och inte heller berättigad till att kontrollera den brottsliga bakgrunden hos en person i anställningsförhållanden som varat högst tre månader. I regeringens proposition RP 3/2002 rd har man med hjälp av exempel gått igenom situationer där förfarandet inte bör tillämpas.

Förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund ska tillämpas enbart i uppgifter där barnets vårdnadshavare inte är närvarande. Ifall barnet är i sina föräldrars sällskap tillämpas förfarandet inte. Inte heller arbetsuppgifter som riktar sig till både vuxna och barn samtidigt omfattas av förfarandet. Ett exempel på detta är simhallsövervakare som nämns i regeringens proposition.

Arbeten där kontakten med barnet är tillfällig eller har karaktären av mottagningsverksamhet och där man kan anta att det mellan barnet och arbetstagaren inte uppstår ett sådant personligt eller förtroligt förhållande som t.ex. kunde leda till sexuellt utnyttjande eller lockande till försök med narkotika omfattas inte av förfarandet. Enligt motiveringen till regeringens proposition är sådana uppgifter exempelvis läkarmottagningar, arbete som en socialarbetare utför i ett ämbetsverk, arbete som utförs vid rådgivningsbyråer för uppfostringsfrågor och vid familjerådgivningsbyråer, vid barnrådgivningar och i biblioteksarbete.

Personer som söker sig till uppgifter som är i enlighet med universitetslagen och lagen om yrkeshögskolestudier omfattas inte av förfarandet. Den undervisning för läropliktiga som avses i 46 § lagen om grundundervisning och som huvudsakligen begränsas till vuxna studerande som fyllt 18 år och som passerat läropliktsåldern omfattas inte av förfarandets tillämpningsområde. Inte heller arbetspraktik för studerande vilken sker inom ramen för skolornas studieprogram eller andra studier i samband med praktiska arbetsuppgifter omfattas av förfarandet.

Därtill omfattar förfarandet inte frivillig medborgarverksamhet bl.a. i organisationer, som sker utan arbetsförhållande.

Förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund gäller oberoende av arbetsgivare alla personer som anställs i arbetsförhållande under de förutsättningar som anges i lagen. Förfarandet gäller också arbete med barn i arbetsförhållanden som sker inom branscher med frivillig verksamhet under de förutsättningar som anges i lagen. Som arbetsgivare kan fungera en person som anställer en arbetstagare för att sköta barn i sitt hem. Också företag som hyr ut arbetskraft är som arbetsgivare skyldiga till kontroll av brottslig bakgrund, ifall företaget mot vederlag överlåter sina arbetstagare till att arbeta med barn i användarföretaget. Användarföretaget kan då avtalet ingås också påminna företaget som hyr ut arbetskraft om denna sin skyldighet.

Kontroll av brottslig bakgrund hos studerande

Studerandes arbetspraktik inom ramen för skolornas studieprogram och andra studier i samband med pratiska arbetsuppgifter har inte tidigare omfattas av förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund. Den 1 december 2012 trädde ny lagstiftning i kraft gällande bl.a. indragning av studierätt, återställande av studierätten, hinder för antagning som studerande samt narkotikatest och disciplin. Enligt denna s.k. SORA-lagstiftning kan en läroanstalt enligt egen prövning kräva att en studerande visar upp ett utdrag om brottslig bakgrund, när inlärn timer i arbetet eller arbetspraktik bland minderåriga på ett väsentligt sätt hänför sig till studierna. Ett utdrag som beviljas för studier är avgiftsfritt. Bedömningen av huruvida uppgiften vid inlärn timer i arbetet uppfyller begränsningarna av tillämpningsområdet, görs vid läroanstalten och eleven visar på begäran upp utdraget för läroanstalten, dvs. utbildningsanordnaren eller högskolan enligt lagen om yrkesutbildning (630/1998), lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998), yrkeshögskolelagen (351/2003) eller universitetslagen (558/2009).

Platsen för inlärn timer i arbetet eller praktikplatsen har inte rätt eller skyldighet att begära att en studerande visar upp ett straffregisterutdrag. På studerande tillämpas inte den tidsgräns på tre månader som nämns i lagen om kontroll av brottslig bakgrund.

Personer skyldiga till kontroll av brottslig bakgrund kan också likställas med en arbetsgivare

Enligt lagen om kontroll av brottslig bakgrund är en civiltjänstcentral och en arbets- och näringsbyrå som ingår avtal om arbetsprövning sådana som är skyldiga till kontroll av brottslig bakgrund i likhet med en arbetsgivare.

En civiltjänstcentral är skyldig att av en tjänstepliktig be om ett i 6 § 2 mom. straffregisterlagen avsett straffregisterutdrag till påseende innan den tjänstepliktige förordnas till en sådan tjänstgöringsplats där man arbetar tillsammans med minderåriga i uppgifter som avses i lagen om kontroll av brottslig bakgrund.

På motsvarande sätt är också arbets- och näringsbyrån skyldig att kontrollera den brottsliga bakgrunden hos en person som deltar i en arbetskraftspolitisk åtgärd innan avtal ingås om arbetsprövning, då det gäller uppgifter som omfattas av förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund.

Civiltjänstcentralen kan inte förordna en person till uppgifter som är i enlighet med lagen om kontroll av brottslig bakgrund, inte heller kan arbets- och näringsbyrån ingå ovan nämnda avtal om dessa uppgifter, ifall personen i fråga inte vill ta emot uppgifterna. Härigenom tryggas personens rättighet att besluta om tillkännagivandet av hans straffregisteruppgifter. I dessa situationer tryggar lagen en persons rätt att utan negativa påföljder vägra ta emot uppgifter som berörs av förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund.

Straffregisterutdrag beträffande dem som producerar privat socialservice eller privata hälso- och sjukvårdstjänster (4 §)

Om verksamhetsområdet för den som producerar privat socialservice eller privata hälso- och sjukvårdstjänster omfattar tjänster för minderåriga, ska enligt lagen Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira) eller regionförvaltningsverket innan de beviljar tillstånd kräva att sökanden ska visa upp ett straffregisterutdrag enligt 6 § 2 mom. straffregisterlagen för service som avses i lagen om tillsyn över privat socialservice eller i lagen om privat hälso- och sjukvård. Tillståndsmyndighetens kontroll av brottslig bakgrund riktar sig alltid till annan personal än sådan som är anställd i arbetsförhållande. I praktiken kontrollerar tillståndsmyndigheten den brottsliga bakgrunden hos personer i företagareställning, då dessa ansöker om tillstånd. En anteckning i straffregisterutdraget betyder inte automatiskt att tillståndet förvägras eller annat hinder för verksamheten. Tillståndsmyndigheten ska alltid överväga verksamhetens ändamålsenlighet.

På motsvarande sätt som Valvira och regionförvaltningsverket ska också kommunen be att få till påseende ovan nämnda straffregisterutdrag efter att av den som producerar privat socialservice ha mottagit ett meddelande om när verksamheten börjar eller ändras.

Serviceproducenten är skyldig att underrätta Valvira, regionförvaltningsverket eller kommunen om sådana personändringar i serviceproducentens verksamhet där en ny person inleder uppgifter i företagareställning (utan arbetsförhållande) vilka avses i lagen om kontroll av brottslig bakgrund. Också i dessa situationer ska Valvira, regionförvaltningsverket eller kommunen be personen i fråga visa upp ovan nämnda straffregisterutdrag.

Straffregisterutdrag beträffande familjevårdare (5 §)

Om ett uppdragsavtal enligt familjevårdarlagen bereds av kommunen eller samkommunen och gäller familjevård av minderåriga, ska kommunen eller samkommunen innan uppdragsavtalet ingås kräva att personen i fråga visar upp ett straffregisterutdrag enligt 6 § 2 mom. straffregisterlagen. Det är bara ett uppdragsavtals part som ska visa upp straffregisterutdraget. Förfarandet gäller sålunda inte familjevårdarens make eller maka, ifall denna inte deltar i ingåendet av avtalet om familjevård. Straffregisteranteckningen betyder inte hinder eller förbud att ingå avtal, utan det är i sista hand kommunen eller samkommunen som överväger frågan.

Tillämpning av förfarandet vid anskaffning av service för morgon- och eftermiddagsverksamhet enligt lagen om grundläggande utbildning (5 a §)

I början av april 2004 utvidgades tillämpningsområdet för förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund genom en lag (1138/2003) till att gälla anskaffning av service för morgon- och eftermiddagsverksamhet enligt lagen om grundläggande utbildning. En kommun eller samkommun har möjlighet att ordna morgon- och eftermiddagsverksamhet eller anskaffa denna service av en offentlig eller privat serviceproducent. Om en kommun eller samkommun själv ordnar morgon- och eftermiddagsverksamheten, är de personer som sköter uppgifterna i arbets- eller tjänsteförhållande till verksamhetsarrangören och lagen om kontroll av brottslig bakgrund gäller kommunen eller samkommunen som arbetsgivare. Ifall en kommun eller samkommun köper service för morgon och/eller eftermiddagsverksamheten från en serviceproducent på basis av ett avtal, är kommunen eller samkommunen skyldig att fr.o.m. början av april 2004 utreda den brottsliga bakgrunden hos de personer som deltar i morgon- och eftermiddagsverksamhet, också då det gäller andra personer än de som står i arbets- eller tjänsteförhållande. Serviceproducenten bör underrätta kommunen eller samkommunen om att andra personer än de som står i arbets- eller tjänsteförhållande deltar i servicen för morgon- och eftermiddagsverksamheten.

Serviceproducenten är skyldig att underrätta kommunen eller samkommunen om sådana personändringar i serviceproducentens verksamhet där andra än de i avtalet definierade personerna upptas i morgon- eller eftermiddagsverksamheten utan arbets- eller tjänsteförhållande. Också i dessa situationer bör kommunen eller samkommunen be de personer som deltar i verksamheten att uppvisa ovan nämnda straffregisterutdrag.

Kommunen eller samkommunen bör innan avtal ingås om anskaffning av morgon- och eftermiddagsverksamhet be de personer som deltar i verksamheten att uppvisa ett i straffregisterlagen avsett utdrag ur straffregistret, ifall personen arbetar med barn utan att ändå stå i tjänste- eller arbetsförhållande till serviceproducenten. Kommunen eller samkommunen utreder sålunda både yrkesutövarens (dvs. serviceproducentens) och andra än i arbets- eller tjänsteförhållande stående personers brottsliga bakgrund. Föremål för förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund är, då det gäller service för morgon- och eftermiddagsverksamhet, också föreningarnas frivilliga medborgarverksamhet.

Rätten att begära uppvisande av ett straffregisterutdrag (5 b §)

Lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn ändras den 1 augusti 2021 så att till lagen har tagits in bestämmelser om rätt att utreda brottslig bakgrund i arbete som varar högst tre månader. Till följd av lagändringarna har de aktörer som är skyldiga att utreda brottslig bakgrund, det vill säga arbetsgivaren, civiltjänstcentralen, arbets- och näringsbyrån, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, regionförvaltningsverket samt kommunen och samkommunen, rätt att begära ett straffregisterutdrag i anställningsförhållanden som varar högst tre månader. Det är inte fråga om en skyldighet, utan de aktörer som är skyldiga att utreda brottslig bakgrund ges möjlighet till det.

Begäran om straffregisterutdrag i kortvariga anställningsförhållanden grundar sig på arbetsgivarens och varje aktörs som är skyldig att utreda brottslig bakgrund egen prövning och riskbedömning. Rätten att utreda brottslig bakgrund gäller endast uppgifter som avses i 2 § i lagen om kontroll av brottslig bakgrund. Vid förfarandet ska också i övrigt iakttas de krav som anges i lagen om kontroll av brottslig bakgrund.

Straffregisterutdragets giltighetstid, anteckning om uppvisat straffregisterutdrag och återlämnande av utdraget (6–7 §)

Lagen om kontroll av brottslig bakgrund ger ingen som är skyldig att utföra kontroll av brottslig bakgrund rätt att samla och lagra känsliga uppgifter om en person. På basis av denna lag har varken arbetsgivaren eller någon annan som är skyldig att be om ett straffregisterutdrag till påseende rätt att göra anteckningar om sådana känsliga uppgifter som avses i 11 § personuppgiftslagen och som omfattar uppgifter om brottslig handling, straff eller andra påföljder för brott. För behandling av känsliga uppgifter måste man ha en laglig grund. I lagen om kontroll av brottslig bakgrund ges endast rätt till arbetsgivaren eller någon annan som är skyldig att utföra kontroll av brottslig bakgrund att få ett straffregisterutdrag till påseende. Förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund utgör en del av prövningen då det gäller personens tillämplighet. En anteckning i straffregisterutdraget utgör inget hinder för anställning av personen i fråga eller för beviljande av tillstånd, utan det är alltid arbetsgivaren eller myndigheten som ska bedöma personens tillämplighet. Arbetsgivaren eller någon annan som är skyldig att be om straffregisterutdraget till påseende kan endast göra en anteckning om att ett lagenligt utdrag har uppvisats. Då det gäller straffregisterutdraget kan dessutom en anteckning göras om *dess datum*. Kopiering av det uppvisade utdraget eller annan lagring är förbjuden och brott mot förbudet är straffbelagt.

Ett straffregisterutdrag som har visats upp för kontroll får inte vara äldre än sex månader och ska utan dröjsmål återlämnas till den som visat upp det. Tiden för återlämnande av utdraget beror på hurudant valförfarandet är. Då det i praktiken i största delen av fallen är sannolikt att det inte finns några omnämnanden om brott i utdraget, kan utdraget återlämnas utan dröjsmål till arbetstagaren. Ifall det i utdraget finns anteckningar och det behövs uppgifter för bedömningen av personens tillämplighet, kan utdraget återlämnas först sedan denna bedömning gjorts.

Tystnadsplikt (8 §)

Lagen om kontroll av brottslig bakgrund innehåller bestämmelser om tystnadsplikten hos personer som behandlar straffregisterutdrag. Uppgifter i straffregisterutdraget får inte röjas för andra än de som nödvändigtvis behöver dem för att besluta om en person ska tilldelas arbetsuppgifter som ingår i tillämpningsområdet för denna lag. Sålunda får på arbetsplatserna eller hos myndigheterna uppgifter som framgår av straffregisterutdraget inte röjas för personer till vilkas arbetsuppgifter behandling av utdragen inte hör. Tystnadsplikten fortgår också efter det arbets- eller tjänsteförhållandet upphört. Brott mot tystnadsplikten är straffbelagt.

Platsannons (9 §)

När de arbetsuppgifter som avses i lagen om kontroll av brottslig bakgrund utannonseras ska arbetsgivaren redan i platsannonsen nämna att den som anställs ska visa upp ett straffregisterutdrag enligt 6 § 2 mom. straffregisterlagen. Då det gäller skyldigheten hos arbetsgivare som verkar i den offentliga sektorn (kommunen, samkommunen och staten) att annonsera om lediganslagna tjänster föreskrivs därom skilt.

Förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund gäller endast den person som valts till uppgiften. Alla de arbets- eller tjänstesökande som är intresserade av uppgiften bör inte foga straffregisterutdrag till sin ansökan. Arbetsgivaren ber om straffregisterutdrag endast av den person som man står i beråd att välja till uppgiften eller tjänsten.

Vad för slags uppgifter framgår av straffregisterutdraget

I straffregistret antecknas de domstolsavgöranden genom vilka personen i fråga har dömts till strängare straff än bötesstraff samt bötesstraff som dömts ut för brott mot barn och sexualbrott. I 6 § 2 mom. straffregisterlagen föreskrivs ett begränsat registerutdrag, som ges åt personer som väljs till uppgifter som avses i lagen om kontroll av brottslig bakgrund. Man har försökt låta förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund omfatta brott där de skyldigas arbete med barn i allmänhet inte kan anses motiverat. Sådana brott är sexualbrott, våldsbrott och narkotikabrott.

I straffregisterutdraget antecknas uppgifterna om de avgöranden genom vilka personen i fråga med stöd av strafflagen (SL) dömts för följande handlingar:

Sedlighetssårande brott:

- spridning av pornografiska bilder (SL 17:18 §)
- grov spridning av barnpornografisk bild (SL:18 a§) samt
- innehav av barnpornografisk bild (SL:17:19 §).

Ibrott som riktar sig mot barn:

- sexuellt utnyttjande av barn (SL 20:6 §)
- grovt sexuellt utnyttjande av barn (SL 20:7 §)
- köp av sexuella tjänster av unga personer (SL 20 kap. 8a §)
- lockande av barn i sexuella syften (SL 20:8 b §) samt
- besökande av en barnpornografisk föreställning (SL 20:8 c §).

Sexualbrott:

- våldtäkt (SL 20:1 §)
- grov våldtäkt (SL 20:2 §)
- tvingande till samlag (SL 20:3 §)
- tvingande till sexuell handling (SL 20:4 §)
- sexuellt utnyttjande (SL 20:5 §)
- utnyttjande av person som är föremål för sexhandel (SL 20:8 §)
- koppleri (SL 20:9 §) samt
- grovt koppleri (SL 20:9 a §).

Våldsbrott:

- dråp (RL 21:1 §)
- mord (RL 21:2 §)
- dråp under förmildrande omständigheter (RL 21:3 §)
- grov misshandel (RL 21:6 §) samt
- grovt rån (RL 31:2 §).

Narkotikabrott:

- narkotikabrott (RL 50:1 §)
- grovt narkotikabrott (RL 50:2 §)
- straffbart bruk av narkotika (RL 50:2a §)
- förberedelse till narkotikabrott (RL 50:3 §)
- främjande av narkotikabrott (RL 50:4 §) samt
- grovt främjande av narkotikabrott (RL 50:4a §)

I straffregisterutdraget antecknas uppgifter om bötesstraff för sådana brott mot barn och för sexualbrott som avses i 17 kap. 18, 18 a eller 19 § och i 20 kap. i strafflagen, om de har införts i det bötesregister som avses i 46 § 1 mom. i lagen om verkställighet av böter (672/2002). I övriga fall antecknas bötesstraff inte i straffregistret. I straffregisterutdraget antecknas också uppgifter om ett beslut genom

vilket en person utomlands har dömts för ett ovannämnt brott och uppgifterna har införts i det finska straffregistret med stöd av 2 § 2 mom. i straffregisterlagen.

Brott som antecknas i straffregisterutdraget och begränsning av brottsbeteckningar har behandlats närmare i regeringens proposition RP 3/2002 rd.

I registerutdraget syns uppgiften om huruvida domstolens avgörande är lagakraftvunnet samt uppgifter om genomgående av frihetsstraff och eventuell benådning.

Beställning av straffregisterutdrag

Arbetsgivaren ska be att personen i fråga ska uppvisa ovan avsedda straffregisterutdrag innan det slutliga ingåendet av arbetsavtalet eller före utnämningen. Förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund riktar sig endast till den person som man är i beråd att anställa i arbetet, uppgiften eller tjänsten.

Straffregisterutdraget beställs av den behöriga arbets- eller tjänstesökanden själv. Arbetsgivaren har inte rätt att beställa utdraget, inte heller kan arbets- eller tjänstesökanden bemyndiga arbetsgivaren att beställa straffregisterutdraget för sin del. Det straffregisterutdrag som avses i förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund beställs hos Rättsregistercentralen. Utdraget kan beställas från Rättsregistercentralens e-tjänst eller med en fritt formulerad skriftlig ansökan eller med den blankett som finns på Rättsregistercentralens webbplats. Ansökningar per telefon behandlas inte.

Rättsregistercentralens kontaktuppgifter är:

Elektronisk ärendehanteringstjänst:

<https://asiointi2.oikeus.fi/oikeusrekisterikeskus/#/>

Rättsregistercentralen

PB 157

13101 Tavastehus

E-post: rikosrekisteri@om.fi

<https://www.oikeusrekisterikeskus.fi>

Centralens kundtjänst är stängd från och med den 1 april 2013 och det är inte längre möjligt att hämta ett straffregisterutdrag personligen.

I den fritt formulerade ansökan bör nämnas:

- att personen vill beställa utdrag ur straffregister för att kontrollera den brottsliga bakgrunden hos sådana som arbetar med barn
- beställarens fullständiga namn
- personbeteckning (eller födelsetid och födelseort, ifall ingen beteckning finns)
- arbetsgivare eller myndighet för vilken utdraget beställs
- tjänst eller uppgift för vilken utdraget beställs och hur tjänsten/arbetsuppgiften hänför sig till minderåriga
- beställarens postadress
- datum och underskrift.

Ansökan som gjorts per e-post kan godkännas också utan underskrift, ifall det inte finns skäl att betvivla ansökningens autenticitet eller integritet.

För ett straffregisterutdrag har från och med den 1 januari 2012 tagits ut en avgift enligt lagen om grunderna för avgifter till staten, dvs. en avgift som baserar sig på de faktiska kostnaderna för tillhandahållandet av utdraget. Avgiften är 12,00 € och faktura sänds till den sökande separat.

Straffbestämmelser (10 §)

I lagen om kontroll av brottslig bakgrund ingår bestämmelser om straffbara handlingar. Den som uppsåtligt eller av grov oaktsamhet

- bryter mot skyldigheten enligt lagen att kräva uppvisande av ett i 6 § 2 mom. straffregisterlagen avsett straffregisterutdrag
- bryter mot skyldigheten att underrätta Tillstånds- och tillsynscentralen för social- och hälsovården, regionförvaltningsverket eller kommunen om att någon annan än den som anges i ansökan om tillstånd eller i anmälan ges uppgifter som avses i lagen, eller
- bryter mot skyldigheten att utan dröjsmål återlämna ett straffregisterutdrag till den som visat upp det ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för *förseelse mot bestämmelserna om kontroll av brottslig bakgrund* dömas till böter.

I praktiken kan en arbetsgivare eller dennes representant samt annan person som är skyldig att kräva uppvisande av straffregisterutdrag och en serviceproducent göra sig skyldig till *förseelse mot kontroll av brottslig bakgrund*. Instanser som kan jämföras med arbetsgivaren är civiltjänstcentralen och arbets- och näringsbyrån som ingår avtal om arbetsprövning. Andra som är skyldiga till att kräva uppvisande av straffregisterutdrag är kommunen, samkommunen eller Tillstånds- och tillsynscentralen för social- och hälsovården eller regionförvaltningsverket, då de fungerar som tillståndsmyndighet, tar emot lagenliga anmälningar eller ingår uppdragsavtal om familjevård. Av ovan nämnda förseelser skulle en som är skyldig till förseelse mot kontroll av brottslig bakgrund dömas till böter, ifall inte strängare straff föreskrivs annanstans i lagen. I praktiken kommer lagens straffbestämmelser sällan att tillämpas på tjänstemän, eftersom strängare bestämmelser om tjänstebrott i 40 kap. strafflagen tillämpas på tjänstemän.

Till straff för brott mot tystnadsplikten enligt 8 § döms enligt 38 kap. 1 eller 2 § strafflagen, om inte gärningen är straffbar enligt 40 kap. 5 § strafflagen eller strängare straff föreskrivs någon annanstans i lag.

Bestämmelser om straff för personregisterbrott finns i 38 kap. 9 § strafflagen. Hantering av känsliga straffregisteruppgifter bl.a. genom lagring eller kopiering utan lagenlig grund bör straffas som personregisterbrott. Straffet för personregisterbrott är böter eller högst ett års fängelse.

Ikraftträdande (11 §)

Lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn (504/2002) och lagen om ändring av 6 och 7 § straffregisterlagen (505/2002) trädde i kraft i början av 2003.

Kort

I lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn finns bestämmelser om ett för farande för att utreda brottslig bakgrund hos personer som utses till att arbeta med barn. Lagen främjar också barnens rätt till en trygg uppväxt- och studiemiljö.

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet